

Nr 221.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Jönköpings stad; given Stockholms slott den 15 mars 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Harald Malmberg.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 mars 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anhåller chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Malmberg att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Jönköpings stad samt anför därvid följande.

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 185 häft. (Nr 221.) 622 29 1

Genom brev den 29 januari 1895 uppdrog Kungl. Maj:t åt arméförvaltningens fortifikationsdepartement att med vederbörande myndighet i staden Jönköping inleda underhandlingar om de villkor, som kunde erfordras för bringande till verkställighet av stadsfullmäktiges därstädes uti skrivelser till Kungl. Maj:t den 6 mars och den 22 december 1893 samt den 7 februari 1894 gjorda utfästelser i fråga om upplåtelse av tomtplats m. m. för kasernetablissemang åt Andra Göta artilleriregemente, sedermera benämnt Smålands artilleriregemente. Sedan fortifikationsdepartementet på grund härav med stadens drätselkammare, som därtill erhållit bemyndigande av stadsfullmäktige, under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande träffat avtal i ämnet och detta av departementet underställts Kungl. Maj:ts prövning, blev avtalet av Kungl. Maj:t gillat jämlikt beslut den 28 februari 1896. Berörda avtal, vilket är dagtecknat den 3 februari och den 26 mars 1896, torde få fogas såsom bilaga (Bil. B) vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende.

Genom brev den 21 juni 1907 förordnade Kungl. Maj:t, att Jönköpings regemente skulle förläggas till Jönköping, så snart kasernetablissemang för regementet blivit därstädes uppfört, varjämte Kungl. Maj:t bemyndigade arméförvaltningens fortifikationsdepartement att i enlighet med ett av stadsfullmäktige i nämnda stad avgivet anbud sluta avtal med staden angående upplåtelse av mark till övningsplats för regementet m. m. Mellan fortifikationsdepartementet och staden slöts i anledning härav ett den 30 september och den 2 oktober 1907 dagtecknat kontrakt i ämnet, vilket torde få fogas såsom bilaga (Bil. C) vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende.

I avseende å innebörden av de ifrågavarande avtalen må här nämnas, att staden enligt 1896 års avtal förband sig att utan ersättning med full äganderätt till kronan upplåta ett markområde om 8 hektar 47 ar 50 kvadratmeter till plats för kasernetablissemang för artilleriregementet ävensom nödig mark, 21 ar 30 kvadratmeter, för uppfartsväg till etablissemang, att såsom kontant bidrag till anläggning av nämnda etablissemang utgiva 250,000 kronor till kronan samt att utan kostnad för kronan framdraga erforderliga gas-, vatten- och avloppsledningar ävensom att underhålla dessa ledningar. Enligt 1907 års kontrakt upplät staden utan ersättning under nyttjanderätt mark till skjutbana för de båda regementena samt förband sig att framdraga vägar dels till ägo gränsen av förra landshövdingebostället Ryhof, till vilken egendom Jönköpings regementes kasernetablissemang förlades, dels ock till skjutbaneområdet ävensom att underhålla dessa vägar. Härjämte åtog sig staden att utan kostnad för kronan till gränsen för infanteriregementets kaserntomt framdraga erforderliga gas-, vatten-, avlopps- och elektriska ledningar.

I en den 18 mars 1924 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse meddelade Jönköpings stads drätselkammare, att staden, ehuru beslut om indragning av något av de till staden förlagda regementena vid nämnda tidpunkt icke blivit fattat, hade för avsikt att, om indragning av någotdera av regementena skulle komma till stånd eller staden genom en blivande försvarsreform annorledes kunde komma att åsamkas förluster, mot stats-

verket framställa anspråk på ersättning för de förluster, vilka direkt eller indirekt kunde komma att tillskyndas staden.

I infortrat yttrande den 5 april 1924 över denna framställning anförde arméförvaltningens fortifikationsdepartement, att kronan genom de träffade kontrakten rörande regementsförläggningarna till staden måste anses hava utfäst sig att hava regementena förlagda till staden, vadan kronan, om de eller något av dem indroges, bleve urståndsatt att fullgöra sina förbindelser till staden, som därigenom erhöle ett lagligt grundat anspråk på skadestånd. Omfattningen av sådant skadestånd syntes ej för det dåvarande kunna bestämmas utan bleve beroende av omständigheterna vid den tid, då anspråket bleve föreliggande, och av då företagen utredning. I allt fall ansåge fortifikationsdepartementet för sin del tveksamt, om staden kunde tillerkännas gottgörelse för den inskränkning i kommersiellt hänseende, som genom regementsindragningen kunde följa, liksom det kunde ifrågasättas, om staden kunde erhålla ersättning för minskad skatteinkomst, vilket torde bliva beroende av den utredning, som staden kunde vid domstol förebringa. Däremot funne fortifikationsdepartementet staden vid befarat fall vara lagligen berättigad till ersättning för allt vad staden för regementenas diförläggning omedelbart utgivit och bekostat enligt utfästelser i förberörda kontrakt, varvid kronan, som ej vore i stånd att återlämna den från staden upplåtna mark i det skick, densamma mottagits, torde få i penningar eller, efter överenskommelse, annorledes gottgöra staden värdet av marken. Givetvis finge skadeståndet jämkas, i den mån den befarade indragningen ej komme till utförande.

Sedan i samband med försvarsväsendets omorganisation beslut fattats om att infanteriförläggningen till staden skulle upphöra, har kasernkommittén i skrivelse den 3 oktober 1928 framlagt förslag angående omändring av det ledigblivna infanterietablissemanget till en sinnessjukanstalt. Beträffande den närmare innebörden av detta förslag hänvisar jag till vad chefen för socialdepartementet förut denna dag därutinnan till statsrådsprotokollet anført vid anmälan av frågan om avlåtande till riksdagen av proposition (nr 220) i ämnet. Planen på en dylik ändrad disposition av nämnda etablissemang sammanhänger med frågan om åvägbringande av en uppgörelse med Jönköpings stad i anledning av infanteriförläggningens upphörande m. m. I nyssberörda skrivelse den 3 oktober 1928 har kasernkommittén framlagt resultatet av de förhandlingar, som i sådant hänseende förts mellan kommittén och Jönköpings stad. Dessa förhandlingar hava lett till avslutandet av en den 14 juni och den 10 juli 1928 dagtecknad överenskommelse, vilken torde få såsom bilaga (Bil. A) fogas vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende. Överenskommelsen har träffats under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande.

Kasernkommittén yttrar sig till en början om betydelsen för Jönköpings stad av 1925 års beslut i försvarsfrågan och stadens uppoffringar i anledning av truppförbandsförläggningarna till staden. Härutinnan anför kommittén:

Kasern-
kommitténs
framställning.

De av 1925 års riksdag beslutade inskränkningarna i försvarsorganisationen berörde, såvitt anginge Jönköpings stad, två truppförband, Smålands artilleriregemente och Jönköpings regemente.

I samband med genomförandet av 1892 års härordning hade under mitten av 1890-talet av Kungl. Maj:t och riksdagen beslut fattats därom, att ett artilleriregemente skulle förläggas till Jönköping. Ett dylikt regemente hade därefter, sedan kasernetablissemang blivit uppfört, haft sin förläggningsort i Jönköping. Under mer än 25 års tid hade staden åtnjutit förmåner av denna regementsförläggning.

Enligt 1925 års härordningsbeslut hade det till Jönköping förlagda artilleriregementet ombildats. Till det av regementet disponerade kasernetablissemanget hade förlagts ett nytt artilleriregemente, benämnt Smålands arméartilleriregemente. Angående innebörden för staden av denna förändring finge kommittén hänvisa till nedanstående tablå:

Truppförband	Härordning av år	A n t a l							Summa beräknade avlöningsförmåner	Årskontingent värnpliktiga	Utbildningstid för värnpliktiga (antal dagar)
		Officerare	Underofficerare	Manuskap	Musikpersonal	Civilmilitärpersonal	Pensioneradpersonal	Summa			
Smålands artilleriregemente (Andra Göta artilleriregemente)	1892	51	34	423	25	3	—	536	574,000	180	90
	1901	48	41	300	19	4	—	412	659,000	c.a 330	365
	1914	54	45	300	18	4	—	421	924,000	c.a 330	365 *) 225
Smålands arméartilleriregemente	1925	48	30	201	12	2	3	296	658,000	340	200

*) Under det s. k. provisoriet från och med 1920 års klass.

Det mellan kronan och Jönköpings stad upprättade avtalet angående förläggningen av Smålands artilleriregemente (ursprungligen benämnt Andra Göta artilleriregemente) till staden vore grundat å 1892 års härordning. Vid en jämförelse mellan å ena sidan Smålands artilleriregemente enligt 1892 års härordning samt å andra sidan det nybildade Smålands arméartilleriregemente komme, på sätt av tablån framginge, antalet officerare vid sistnämnda regemente att minskas med 3 samt antalet underofficerare med 4. Avlöningsförmånerna till den fast anställda personalen vid förbandet enligt 1892 års härordning — utan det tillägg av 100 procent, varmed jämlikt de av kommittén antagna grunder höjning skett i tablån — kunde beräknas hava uppgått till i runt tal 287,000 kronor. Som avlöningsförmånerna till den fast anställda personalen vid Smålands arméartilleriregemente, inberäknat dyrtidstillägg, kunde uppskattas till omkring 658,000 kronor, eller sålunda till högre belopp än avlöningssumman till personalen vid Smålands artilleriregemente enligt 1892 års härordning, ökad med 100 procent (574,000 kronor), måste de förutsättningar, under vilka Jönköpings stad verkställt sina uppoffringar för ordnande av ett artilleriregementes förläggning till platsen, alltjämt anses föreligga. Den omständigheten, att artilleriregementet erhållit förändrad organisation, finge i och för sig anses vara utan betydelse.

Genom beslut den 21 juni 1907 hade Kungl. Maj:t förordnat, att Jönköpings regemente skulle förläggas till Jönköping, så snart kasernetablissemang för regementet blivit där uppfört. Det för regementet avsedda etablissemang

manget, vilket förlagts å kronan tillhörig mark å förra landshövdingebostället Ryhof, hade blivit färdigställt och till regementet överlämnat under år 1915. Under omkring 12 års tid hade såhunda Jönköpings regemente varit förlagt till staden.

Till belysning av Jönköpings regementes personalstyrka enligt 1901 och 1914 års härordningar ävensom avlöningsförmånerna till förbandets fast anställda personal m. m. finge kommittén hänvisa till nedan intagna tablå:

Härordning av år	A n t a l						Summa beräk- nade av- lönings- för- måner	Års- kontin- gent värn- pliktiga	Utbild- ningstid för värn- pliktiga (antal dagar)
	Office- rare	Under- office- rare	Man- skap	Musik- per- sonal	Civil- militär per- sonal	Summa			
1901	47	38	267	33	4	389	589,000	630	240
1914	53	39	204	33	4	333	806,000	630	{ 340 *) 165

*) Under det s. k. provisoriet från och med 1920 års klass.

Det mellan kronan och Jönköpings stad upprättade avtalet angående förläggningen av Jönköpings regemente till staden vore grundat å 1901 års härordning. Avlöningsförmånerna till regementets fast anställda personal enligt nämnda härordning — utan det tillägg av 75 procent, varmed jämlikt de av kommittén antagna grunder höjning skett i tablån — kunde beräknas hava uppgått till i runt tal 337,000 kronor.

Vad anginge Jönköpings stads uppoffringar för de till staden förlagda truppförbanden, hänvisade kommittén till de inledningsvis omnämnda tvenne avtalen.

I ett till Svenska stadsförbundet lämnat meddelande hade staden uppskattat sina prestationer enligt ifrågavarande två avtal på följande sätt:

A. Enligt 1896 års avtal.

1) Kontant bidrag till anläggning av artilleriregementets kasernetablissemang	kronor 250,000: —
2) Värdet av staden tillhörig, till kronan upplåten mark, utgörande dels ett område, avsett till plats för kasernetablissemang, om 8 hektar 47 ar 50 kvadratmeter, dels ock ett för uppfartsväg till mitten av kasernområdets östra gräns avsett område om 21 ar 30 kvadratmeter, efter ett pris av 2 kronor 50 öre per kvadratmeter	» 217,200: —
3) Kostnad för röjning och planering av upplåten mark samt borttagande av byggnader	» 800: —
4) Ersättning till arrendatorer	» 100: —
5) Kostnad för vatten-, gas- och avloppsledningar	» 24,300: —
6) Kostnad för anläggning av landsväg över det för etablissemanget upplåtna området	» 3,300: —
	<hr/> Summa kronor 495,700: —

B. Enligt 1907 års kontrakt.

1) Kostnad för röjning	kronor	8,900: —
2) » » insåning till gräsvall	»	400: —
3) » » anläggande av väg med gångbana till Ry- hofs ägo gräns	»	6,160: —
4) Kostnad för anläggande av utfartsväg för skjutbana ...	»	5,700: —
5) Kostnad för vatten-, gas- och avloppsledningar till kasernetablissemangt	»	26,600: —
<u>Summa kronor</u>		<u>47,760: —</u>

Den staden åliggande årliga underhållskostnaden av ledningarna till Jönköpings regementes kasernetablissemang hade beräknats uppgå till 800 kronor.

Värdet av den mark, som staden enligt 1907 års kontrakt med nyttjanderätt upplåtit till kronan såsom skjutbana för regementena, hade angivits till 45,600 kronor.

Vidare hade från stadens sida uppgivits, att staden genom Kungl. Maj:ts utslag den 6 december 1923 till förekommande av sanitära olägenheter genom utsläppande av spillvatten från Jönköpings regementes kasernetablissemang i Rocksjön ålagts att antingen låta rena spillvattnet före dess utsläppande i Rocksjön eller ock avleda spillvattnet åt annat håll. Kostnaderna härför skulle enligt alternativt uppgjorda förslag belöpa sig till 70,000 eller 47,000 kronor.

Vidkommande stadens vederlag för de prestationer, staden, på sätt ovan berörts, lämnat kronan för ifrågavarande två truppförbands räkning, borde nämnas, att staden i främsta rummet kunnat tillgodogöra sig skatteintäkter från regementenas befattningshavare, nämligen från artilleriregementets personal under mer än 25 års tid samt från infanteriregementets personal under omkring 12 års tid.

Folkmängden i Jönköping hade vid utgången av år 1927 uppgått till omkring 30,000 personer. Den inkomst, varå utskylder för år 1927 utdebiterats i staden, hade uppgått till 2,441,000 kronor och det samma år utdebiterade beloppet till 2,248,612 kronor. Kommunalaskatten hade de senaste åren, 1926 och 1927, varit 8 kronor 90 öre, respektive 9 kronor 20 öre per bevilningskrona.

Rörande det av Jönköpings regemente disponerade kasernetablissemangt samt de markområden, som ställts till de i Jönköping förlagda truppförbandens förfogande, anför kasernkommittén följande.

Genom det inledningsvis omförmälda kontraktet av den 3 februari och den 26 mars 1896 hade Jönköpings stad utan ersättning till kronan upplåtit ett markområde om tillhopa 8 hektar 68 ar och 80 kvadratmeter, avsett till tomtplats för uppförande av ett kasernetablissemang för Andra Göta (Smålands) artilleriregemente ävensom för vissa väganläggningar. Efter ansökan den 10 september 1900 hade kronan den 23 april 1906 erhållit lagfart å detta område.

Till utvidgning av Smålands artilleriregementes kasernområde hade kronan enligt salubrev den 1 april 1900 av Jönköpings stad för 2,144 kronor förvärvat vissa markområden, innehållande i areal tillhopa 37 ar 80 kvadratmeter. Kronan hade efter ansökan den 10 september 1900 erhållit lagfart jämväl å dessa fastigheter den 23 april 1906.

Enligt kungl. brev den 29 januari 1895 hade sasom exercisfält för nämnda regemente till arméförvaltningens artilleridepartement överlämnats $\frac{3}{4}$ mantal av förra landshövdingebostället Ryhof nr 1 i Ljungarums socken med en areal av 45.6 hektar. Detta område hade åsatts särskilt mantal genom Konungens befallningshavandes i Jönköpings län utslag den 16 juni 1896. Den återstående delen av bostället, som åsatts $\frac{2}{4}$ mantal, hade sedermera upplåtits till kasernområde och övningsfält för Jönköpings regemente.

Då frågan om förläggningssorten för Jönköpings regemente skulle slutligen avgöras, hade förslag förelegat om att förlägga regementet antingen till Skillingaryd eller till kronoegendomen Ryhof invid Jönköping. Sedan kasernbyggnadskommissionen för andra arméfördelningen beslutat föreslå Jönköping till förläggningssort samt arméförvaltningens fortifikationsdepartement, med instämmande i detta förslag, hemställt om upplåtande av kronoegendomen Ryhof till kasernomt och övningsfält för regementet, hade proposition avlatits till 1907 års riksdag om medgivande, att förra landshövdingebostället Ryhof m. m. måtte överlämnas till lantförvarsdepartementet. Denna framställning hade av riksdagen bifallits, och i samband med att förordnande meddelats om, att Jönköpings regemente skulle förläggas till Jönköping, hade Kungl. Maj:t genom brev den 21 juni 1907 föreskrivit, att förra landshövdingebostället $\frac{2}{4}$ mantal Ryhof nr 1 m. m. skulle den 14 mars 1908 överlämnas till lantförvaret samt därefter tillsvidare värdas och förvaltas av arméförvaltningens fortifikationsdepartement.

Enligt uppgift av kasernofficeren vid Jönköpings regemente innehölle den del av egendomen 3 mantal Ryhof, som disponerats av Jönköpings regemente, i areal tillhopa $364\frac{9}{1000}$ hektar. Av denna mark hade i en år 1903 upprättad beskrivning över egendomen upptagits såsom tomtmark $3\frac{94}{1000}$ hektar, såsom åker och trädgårdsmark $136\frac{9}{100}$ hektar, såsom ängsmark $27\frac{44}{1000}$ hektar, såsom betes- och skogsmark $177\frac{8}{1000}$ hektar och såsom impediment $20\frac{41}{1000}$ hektar. Fem till egendomen hörande torplägenheter med en sammanlagd areal av omkring 73 hektar vore utarrenderade till den 14 mars 1929. Egendomen hade numera inkorporerats med Jönköpings stad.

Jönköpings regementes kasernetablissemang hade förlagts å kronoegendomen Ryhof i sluttning ned mot den väster om kaserntomten belägna Rocksjön. Två bataljonskaserner med en kanslibygnad mellan sig hade förlagts i en främre linje med huvudfasaderna mot väster med en ringa dragning mot norr samt i det närmaste parallellt med den mot staden vända huvudfasaden av Smålands artilleriregementes något längre norrut belägna kasernetablissemang. Den tredje bataljonskasernen hade placerats vinkelrätt mot etablissemangets frontlinje med logementen vettande åt sydväst. Ungefär mitt på kaserngården hade placerats kokinrättningsbyggnaden, varmbad- och tvättinrättningen, gymnastik- och exercishuset samt ångpannehuset. Sydväst om den landsväg, som framginge i sydlig riktning från Jönköping mellan kasernetablissemang och Rocksjön, funnes uppförda tvenne underofficersbyggnader. Norr om själva etablissemanget funnes belägen en fristående sjukhusbyggnad, avsedd att inrymma jmväl ett antal sjukplatser för Smålands artilleriregemente.

I samband med att beslut fattats om att Jönköpings regemente skulle förläggas till Jönköping, hade Kungl. Maj:t uppdragit åt arméförvaltningens fortifikationsdepartement att träffa avtal med staden om upplåtelse av mark för skjutbana m. m. till detta regemente. I det kontrakt, som med anledning härav den 30 september och den 2 oktober 1907 (jfr Bil. C) upprättats, hade staden, bland annat, åtagit sig att under nyttjanderätt utan ersättning till skjutbana för de i Jönköping och å egendomen Ryhof förlagda regementen upplåta ett å bifogad karta med röda linjer omslutet och med bok-

stäverna A—B—C—D betecknat område, att från och med den 14 mars 1908 av dessa regementen för nämnda ändamål uteslutande disponeras för all framtid och så länge området av kronan användes till skjutbana. Det sålunda upplåtna markområdet innehölle i areal cirka 27 hektar.

För Smålands artilleriregementes räkning hade tidigare funnits anordnad en skjutbana för eldhandvapen å den till regementets disposition ställda delen av kronoegendomen Ryhof. I en år 1913 till arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement ingiven skrivelse hade chefen för Smålands artilleriregemente framhållit, att regementets dåvarande skjutbana sönderdelade det i närheten av Jönköpings regementes och Smålands artilleriregementes kasernetablissemang vid Jönköping belägna övningsfältet, varför skjutbanans borttagande vore av högsta vikt för ett fullt utnyttjande av övningsfältet med närliggande terräng. På grund härav och då ingen annan lämplig plats för artilleriregementets skjutbana funnes än vid det s. k. Bondberget bredvid Jönköpings regementes skjutbana, hade regementschefen hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för anordnande av en skjutbana för Smålands artilleriregemente å plats, som angivits å en skrivelsen bifogad karta.

Sedan erforderlig utredning verkstälts, hade fortifikationsdepartementet i skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 augusti 1914 anmält, att den föreslagna åtgärden syntes vara av behovet påkallad samt att den nya skjutbanan kunde förläggas bredvid Jönköpings regementes skjutbana vid Bondberget på kronan redan tillhörig mark.

I proposition till 1918 års riksdag (nr 45) hade Kungl. Maj:t föreslagit, att riksdagen måtte medgiva, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar finge för anläggning av den ifrågasatta skjutbanan för Smålands artilleriregemente tagas i anspråk ett belopp av högst 25,000 kronor. Denna proposition hade av riksdagen bifallits, och hade därefter norr om den för Jönköpings regemente avsedda skjutbanan anordnats en av Smålands artilleriregemente disponerad skjutbana för eldhandvapen.

Sistberörda skjutbana vore emellertid icke belägen å mark, som av kronan innehades med äganderätt, utan å den mark, som Jönköpings stad enligt 1907 års kontrakt upplåtit till kronan med nyttjanderätt. Då det truppförband, som efter genomförandet av 1925 års försvarsorganisation alltjämt skulle vara förlagt till Jönköping (Smålands arméartilleriregemente), icke torde vara i behov av mer än en skjutbana för eldhandvapen, hade kommittén, på sätt i det följande närmare komme att beröras, ansett det vara lämpligt föreslå, att en del av den mark, som Jönköpings stad enligt 1907 års kontrakt upplåtit till kronan såsom skjutbaneområde, skulle återställas till staden.

Beträffande den med Jönköpings stad ingångna preliminära överenskommelsen anför kasernkommittén följande.

Det nybildade artilleriregementet — Smålands arméartilleriregemente — vilket enligt 1925 års försvarsorganisation blivit förlagt till Jönköping, torde i huvudsak komma att bereda staden samma förmåner som det tidigare där befintliga artilleriregementet (Smålands artilleriregemente). Visserligen hade staden på sin tid verkställt betydande uppoffringar för ordnandet av artilleriregementets förläggning till staden, men enligt kommitténs mening föreläge icke några förhållanden, som motiverade, att staden på grund av den ändrade organisationen i nu förevarande sammanhang skulle beredas någon särskild gottgörelse.

Vidkommande det numera indragna Jönköpings regemente hade staden åtagit sig vissa förpliktelser i det med kronan år 1907 upprättade kontraktet.

Som de enligt detta kontrakt av staden verkställda uppoffringarna icke vore av större omfattning samt det för infanteriregementet uppförda kasern-etablissemanget vore beläget å kronan tillhörig mark, syntes de krav å ersättning för direkta förluster i följd av infanteriregementets indragning, som staden skulle kunna framställa, icke kunna tillerkännas någon större betydelse. Givet vore dock, att staden genom regementets försvinnande indirekt tillfogades en stor förlust, som ur billighetssynpunkt borde tillmätas ett visst avseende.

Därest till förutvarande Jönköpings regementets etablissemang förlades en större sinnessjukanstalt, komme detta att för staden medföra väsentliga fördelar. Erhölle anstalten den omfattning, som av kommittén föreslagits, syntes det icke vara något tvivel om, att en dylik anstalt komme att bereda staden större fördelar i ekonomiskt hänseende än det indragna infanteriregementet gjort. I följd härav hade någon ersättning till staden Jönköping icke ansetts kunna ifrågasättas. För att reglera en del förhållanden, som sammanhängde med frågan om indragningen av infanteriregementet, hade det emellertid ägt rum vissa förhandlingar mellan kasernkommittén och representanter för staden. Sedan enighet vunnits, hade upprättats en preliminär överenskommelse med staden. I denna överenskommelse hade intagits en del bestämmelser, som medförde skyldighet för staden att fullgöra vissa prestationer under förutsättning, att en sinnessjukanstalt av större omfattning förlades till infanterietablissemanget.

Den upprättade överenskommelsen, vilken den 28 juni 1927 och den 18 maj 1928 varit föremål för prövning av stadsfullmäktige i Jönköping, hade den 14 juni 1928 blivit å stadens vägnar undertecknad (se Bil. A).

Då det för staden måste vara av vikt, att det ledigblivna kasernetablissemanget å Ryhof av kronan utnyttjades för något statligt ändamål ävensom att detta skedde inom de närmaste åren, hade i överenskommelsen stadgats, att till etablissemanget skulle förläggas en sinnessjukanstalt med plats för minst 1,100 patienter (§ 1). Därest etablissemanget icke före den 1 juli 1934 tagits i bruk för sitt nya ändamål, skulle kronan — med reservation dock för strejk, lockout och annan force majeure — vara skyldig att till staden utgiva viss ersättning (§ 8). Den här lämnade garantibestämmelsen utginge från samma förutsättningar, som i liknande fall intagits i överenskommelser med städer, där fråga varit om att för annat ändamål utnyttja ett ledigblivet kasernetablissemang. Som stadens direkta kostnader för Jönköpings regementets förläggning m. m. — däri inberäknat utgifter, som staden numera fått vidkännas för anordnande av en ny avloppsledning från infanterietablissemanget till Vättern i stället för den ur hälsovårdssynpunkt mindre tillfredsställande avloppsledningen till Rocksjön — kunde beräknas hava uppgått till sammanlagt omkring 160,000 kronor, hade den ersättning, kronan skulle gälda, för den händelse etablissemanget icke före den 1 juli 1934 tagits i bruk för sitt nya ändamål, fastställts till fem procents ränta å detta belopp eller sålunda till 8,000 kronor för helt kalenderår. Skulle etablissemanget icke före den 1 juli 1937 hava blivit omändrat och den nya anstaltens verksamhet blivit påbörjad, hade det ansetts skäligt, att ersättning, för helt kalenderår räknat, skulle utgå med ett till 20,000 kronor förhöjt belopp.

Orsaken till att anstalten icke beräknades bliva färdig att tagas i bruk förrän om 5—6 år vore den, att betydande nybyggnadsarbeten måste verkställas, för att en självständig sinnessjukanstalt, avsedd att för vård mottaga alla kategorier sinnessjuka, skulle kunna anordnas å platsen.

I § 2 av överenskommelsen hade staden förbundit sig att tillhandahålla anstalten vatten, gas och elektrisk ström till samma priser, som betalades

av andra större avnämare inom staden. Vidare hade staden i § 3 åtagit sig att städse hålla avloppsledning av tillfredsställande beskaffenhet från anstalten. Den tidigare för dylikt ändamål anlagda ledningen med utlopp i Rocksjön skulle staden alltjämt underhålla, och vore denna ledning huvudsakligen avsedd att användas såsom avloppsledning för dagvatten från anstaltsområdet.

§§ 4 och 5 i överenskommelsen berörde det område, som staden enligt 1907 års kontrakt med nyttjanderätt upplåtit till kronan för att användas såsom skjutbana för de till egendomen Ryhof förlagda regementena. I det föregående hade omförmäls, att å detta markområde funnes anordnade tvenne skjutbanor, därav den ena (den södra) disponerats av Jönköpings regemente och den andra (den norra) av Smålands artilleriregemente. Sedan förstnämnda regemente indragits, torde det för kronan icke föreligga behov av att använda mer än den ena av dessa skjutbanor.

Med hänsyn till att Jönköpings regementes skjutbana vore av större omfattning än Smålands artilleriregementes samt avståndet till den södra skjutbanan, räknat från artillerietablissemang, vore kortare än till den norra, hade kommittén, i anslutning till vad från militärt håll uttalats, ansett det vara lämpligast föreslå, att den södra skjutbanan övertoges av Smålands arméartilleriregemente samt att den norra delen av markområdet, varå den av artilleriregementet tidigare disponerade skjutbanan vore anordnad, återställdes till staden.

Mot detta förslag hade emellertid sedermera framställtts vissa erinringar av chefen för det nybildade arméartilleriregementet. I en den 16 februari 1928 till arméförvaltningens fortifikationsdepartement ingiven skrivelse hade regementschefen anført, bland annat, följande: Smålands arméartilleriregemente skulle enligt kasernekommitténs förslag för framtiden disponera Jönköpings regementes förra skjutbana. Emellertid vore kulfånget bakom denna mindre betryggande. På grund härav hade år 1916 dåvarande chefen för Jönköpings regemente träffat överenskommelse med arrendatorn av bakom skjutbanan belägen mark om dispositionsrätt till det område, som under pågående skjutning »icke kunde utan fara beträdas», mot en årlig avgäld av 500 kronor jämte fritt bete å hela skjutbaneområdet. Kontraktet hade år efter år förlängts. Bakom den av Smålands arméartilleriregemente nu disponerade skjutbanan syntes kulfånget däremot vara fullt betryggande åtminstone för skjutningar på de avstånd, som användes vid artilleriets skjututbildning med eldhandvapen, och kunde eventuellt ytterligare förbättras genom en obetydlig utvidgning av området, som borde kunna vinnas i utbyte mot, att staden finge disponera betet å skjutbanan. Då arméartilleriregementet utförde skjutningar med eldhandvapen i betydligt mindre utsträckning än ett infanteriregemente, syntes det icke vara med kronans intresse förenligt att för all framtid tillförbinda kronan en årlig avgäld av 500 kronor för rätten att använda ett till skjutbana av staden upplåtet område, vid vars upplåtande såväl kronans som stadens representanter säkerligen utgått ifrån, att det skulle vara för avsett ändamål lämpligt och utan vidare kostnader användbart.

På grund av vad sålunda anförts hade i skrivelsen hemställtts, att sådana åtgärder måtte vidtagas, att den skjutbana, som för framtiden skulle av Smålands arméartilleriregemente disponeras, erhöles ett fullt betryggande kulfång, så att regementets skjutningar med eldhandvapen kunde där utföras, utan att särskilda överenskommelser erfordrades med dem, som disponerade kringliggande mark, till förekommande av olycksfall.

Sedan kasernekommittén fått till sig remitterad denna skrivelse för yttrande, hade kommittén med hänsyn till vad däri anförts upptagit förnyade

förhandlingar med Jönköpings stad. Efter samråd med chefen för arméartilleriregementet hade därvid träffats överenskommelse med staden om, att arméartilleriregementet skulle såsom skjutbana äga disponera dels den mark, varå Smålands artilleriregementes förutvarande skjutbana vore anordnad, dels ytterligare ett staden tillhörigt område av egendomen Ekhagen.

A en av stadsingenjören i Jönköping Einar Adell den 17 februari 1928 upprättad »Karta över Kungl. Smålands arméartilleriregementes och Kungl. Jönköpings regementes skjutbanor uti Jönköping» hade närmare utmärkts de områden, kronan skulle disponera såsom skjutbana, ävensom de områden, staden skulle återbekomma av den mark, som upplåtits genom 1907 års kontrakt. Det med A betecknade området, inrymmande Jönköpings regementes skjutbana, skulle återställas till staden. Enligt lämnad uppgift komme denna bana att av staden upplåtas till en privat skytteförening. I följd härav syntes skjutbanan böra bibehållas i oförändrat skick, intill dess att staden skulle tillträda markområdet. Tvenne kronan tillhöriga materialbodrar ävensom den lösa egendom, vilken i övrigt funnes å denna skjutbana, borde dock kronan bortföra inom viss tid.

Det å kartan med B betecknade området skulle vidare återställas till staden. Å detta område funnes upptagen en brunn. Arrendatorn av den staden tillhöriga fastigheten Ekhagen hade anhållit att för vattning av sina kreatur, då dessa vore å bete, erhålla tillträde till denna brunn. Som det torde kunna förutsättas, att samma arrendator komme att av staden få till sig upplåten betesrätten å området A, kunde passage från området B till A anordnas över området E. Ur militär synpunkt torde det icke vara något att erinra mot, att området B återställdes till staden.

Arméartilleriregementets skjutbana skulle omfatta de med C och D betecknade områdena, i areal innehållande respektive 127,378.8 och 17,747.5 kvadratmeter. Staden hade medgivit, att skjutbanan utökades med området D, på det att kulfånget bakom skottvallen måtte bliva fullt tillfredsställande. För att erhålla tillträde till skjutbaneområdet skulle kronan äga disponera det med E utmärkta området. Jämväl staden skulle vara berättigad att begagna denna vägmark.

I § 4 av överenskommelsen hade vidare i mom. 4 intagits bestämmelser om avverkning av skog å de till kronan upplåtna områdena samt i mom. 5 närmare stadganden angående stängselskyldighetens fullgörande ävensom rörande bestridandet av de kostnader, som härmed vore förenade. Ehuru kronan liksom hittills skulle vara skyldig hålla fredgillt stängsel kring skjutbaneområdet, hade staden åtagit sig att, enär betydande delar av det enligt 1907 års kontrakt ursprungligen upplåtna området nu skulle återställas till staden, bekosta uppförandet av nytt stängsel kring arméartilleriregementets skjutbana, i den mån dylikt icke redan funnes uppsatt. Underhållsskyldigheten av det kring denna skjutbana anbringade stängslet skulle emellertid sedermera åvila kronan.

I § 6 hade ansetts lämpligt intaga en erinran om, att staden skulle vara skyldig att, även efter det att infanterietablissemanget tagits i bruk för annat ändamål, till allmänt begagnande upplåta och för framtiden underhålla vissa i § 2 av 1907 års kontrakt omförmålda vägar.

Jönköpings regementes soldathemsförening hade på sin tid med vederbörligt tillstånd låtit uppföra en byggnad, avsedd för föreningens verksamhet, i omedelbar närhet av infanterietablissemanget. Denna byggnad, vilken vore belägen utanför det egentliga kasernområdet, torde föreningen, enligt vad kommittén inhämtat, vara villig att överlåta till kronan. Som byggnaden kunde utnyttjas för sinnessjukanstaltens räkning, hade kommittén funnit sig böra tillstyrka, att densamma förvärvades av kronan. Därest för-

eningen icke skulle kunna få byggnaden inlöst av kronan, komme föreningen utan trivel att göra en betydande förlust, enär ett förflyttande av byggnaden till annan plats skulle draga stora kostnader. Då Jönköpings stad emellertid måste anses tillskyndas stor ekonomisk fördel genom förläggandet av en statlig sinnessjukanstalt till infanterietablissemang, hade kommittén ansett sig böra påfordra, att staden skulle gälda den löseskilling, som skulle utgå för föreningens ifrågavarande byggnad. Sedan kommittén besiktigt byggnaden, vilken enligt lämnad uppgift av föreningen angivits äga ett värde av bortåt 20,000 kronor, hade kommittén funnit sig icke kunna åsätta densamma högre värde än cirka 12,000 kronor. Då det torde förefinnas möjlighet att kunna förvärva byggnaden för kronans räkning till sistberörda pris, hade kommittén hemställt, att staden måtte åtaga sig att gälda köpeskillingen. Härtill hade staden lämnat sitt medgivande, dock under uttryckligt förbehåll, att det belopp, staden skulle utgiva för byggnadens förvärfvande, icke finge överstiga 12,000 kronor. De i § 7 av överenskommelsen med staden intagna bestämmelserna grundade sig å nu angivna förutsättningar. Under hand hade kommittén erhållit meddelande om, att soldathemsföreningen läte nöja sig med det belopp, som Jönköpings stad åtagit sig utgiva för byggnadens inlösen.

Myndigheternas yttranden.

I ärendet har arméförvaltningens fortifikationsdepartement, efter chefens för östra arméfördelningen hörande, den 14 november 1928 avgivit infordrat utlåtande. Den av kasernkommittén framlagda förslagsöverenskommelsen mellan kronan och Jönköpings stad har i och för sig icke föranlett någon erinran från myndigheternas sida. Däremot hava åtskilliga yrkanden och önskemål framställt med avseende å den framtida dispositionen utav vissa till Jönköpings regementes kasernetablissemang hörande byggnader m. m.

Departementschefen.

Genomförandet av 1925 års härordningsbeslut har, såsom av det anförda framgår, haft till följd, att Jönköpings regementes förläggning till staden Jönköping upphört. Enligt det av kasernkommittén upprättade förslag till överenskommelse mellan kronan och Jönköpings stad, för vilket i det föregående redogjorts, skall det sålunda ledigblivna kasernetablissemang omändras till sinnessjukanstalt. Berörda förslagsöverenskommelse har av mig underkastats granskning i samråd med chefen för socialdepartementet.

Utöver de bestämmelser, som sammanhånga med frågan om den framtida dispositionen av det ledigblivna kasernetablissemang, hava i förslagsöverenskommelsen intagits stadganden av huvudsaklig innebörd, att kronan skall av det markområde, som staden enligt 1907 års kontrakt med nyttjanderätt upplåtit till kronan för att användas till skjutbana för de i Jönköping och å egendomen Ryhof förlagda regementen, till staden återställa de å en i ärendet åberopad karta med A och B betecknade områdena, medan staden å sin sida förbinder sig att till skjutbana för Smålands arméartilleriregemente fortfarande med nyttjanderätt för kronan upplåta den å kartan med C betecknade delen av ifrågavarande mark samt att därjämte för samma ändamål upplåta det ytterligare område, som å kartan betecknats med D. Vidare berättigas kronan att för tillträde till skjutbaneområdet disponera viss staden tillhörig mark. Staden åtager sig att bekosta uppförandet av

stängsel kring artilleriregementets skjutbana, i den mån dylikt icke redan finnes uppsatt. Det framtida underhållet av stängslet skall däremot åvila kronan. Mot vad sålunda föreslagits har jag icke funnit anledning att framställa någon erinran.

Vidkommande härefter de bestämmelser i överenskommelsen, vilka reglera sådana förhållanden, som äga samband med frågan om inrättande av en sinnessjukanstalt i det ledigblivna kasernetablissemanget, har chefen för socialdepartementet ansett sig böra biträda vad överenskommelsen härutinnan innehåller.

Överenskommelsen synes mig alltså vara av beskaffenhet att kunna av kronan godtagas.

Såsom chefen för socialdepartementet förut denna dag föreslagit, torde kasernetablissemanget samt sådana där befintliga, Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga byggnader och anläggningar, vilka skola tillhöra sinnessjukanstalten, ävensom de markområden, vilka avses för anstaltens behov, böra från och med den 1 juli 1929 överföras från försvarsväsendet.

Vad beträffar de yrkanden och önskemål rörande den framtida dispositionen av vissa till infanterietablissemanget hörande byggnader m. m., som, enligt vad förut nämnts, framställts av de över kasernkommitténs förslag hörda militära myndigheterna, tillåter jag mig att hänvisa till vad chefen för socialdepartementet förut denna dag efter samråd med mig härom yttrat.

På grund av vad ovan anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna förut omförmälda, den 14 juni och den 10 juli 1928 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Jönköpings stad, å andra sidan, ingångna preliminära överenskommelse (Bil. A).

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Alf Ewerlöf.

Bil. A.

Med anledning av 1925 års riksdags beslut, att Jönköpings regementes förläggning till Jönköping skall upphöra ävensom att Smålands artilleriregemente — vilket regemente under namnet Smålands arméartilleriregemente alltså skall vara förlagt till Jönköping — skall erhålla förändrad organisation, träffas härmed mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt Jönköpings stad, å andra sidan, följande överenskommelse:

§ 1.

I det kasernetablissemang, som är beläget å förra landshövdingebostället Ryhof, och som hittills disponerats av Jönköpings regemente, skall kronan, efter det erforderliga om- och tillbyggnadsarbeten blivit verkställda, låta inrätta en sinnessjukanstalt med plats för minst 1,100 patienter.

§ 2.

Staden förbinder sig att tillhandahålla den anstalt, som kommer att inrymmas i det i § 1 omnämnda kasernetablissemang, vatten, gas och elektrisk ström till samma priser, som gälla eller framdeles kunna bliva gällande för andra avnämmare inom staden av lika stor kvantitet vatten, gas eller elektrisk ström.

§ 3.

Staden förbinder sig att för den anstalt, som kommer att förläggas till ovannämnda kasernetablissemang, städe hålla avloppsledning av sådan beskaffenhet, att den på ett tillfredsställande sätt kan fungera såsom avlopp såväl för spillvatten som för orenlighet från vattenklosetter. Den nuvarande av staden från kasernområdet till Röcksjön anlagda ledningen, vilken staden skall underhålla, skall användas såsom avloppsledning för dagvatten.

§ 4.

Mom. 1. Kronan förbinder sig att av det markområde, som staden genom kontrakt den 30 september och den 2 oktober 1907 med nyttjanderätt upplåtit till kronan för att användas till skjutbana för de i Jönköping och å egendomen Ryhof förlagda regementen, till staden återställa *dels* den södra delen av området, å vilken del Kungl. Jönköpings regementes skjutbana varit anordnad (å en av stadsingenjören i Jönköping Einar Adell den 17 februari 1928 upprättad »Karta över Kungl. Smålands arméartilleriregementes och Kungl. Jönköpings regementes skjutbanor i Jönköping» betecknad med A) och *dels* den västra delen av det område, varå skjutbana för Kungl. Smålands artilleriregemente varit anordnad (nämnda del å kartan betecknad med B). Nu omnämnda delar av upplåtna markområdet hava å kartan till sina gränser närmare utmärkts med grön färgbeteckning samt innehålla i areal, den förra delen 138,445 kvadratmeter och den senare delen 6,096 kvadratmeter.

Mom. 2. Den å kartan med C betecknade delen av det genom 1907 års kontrakt till kronan upplåtna markområdet, i areal innehållande 127,378.80 kvadratmeter, ävensom den å kartan med D betecknade delen av den åt öster angränsande, staden tillhöriga fastigheten Ekhagen, vilken del i areal innehåller 17,747.50 kvadratmeter, skall, så länge dessa områden av kronan

användas till skjutbana för det till Jönköping förlagda regementet, utan ersättning stå till kronans disposition. Dessa områden hava å kartan närmare utmärkts till sina gränser med röd färgbeteckning.

Mom. 3. Den å kartan med E betecknade delen av det genom 1907 års kontrakt till kronan upplåtna området, vilken del i areal innehåller 2,006.70 kvadratmeter och till sina gränser utmärkts med mörkbruna linjer, skall utgöra vägmark, vilken från och med den 1 juli 1929 skall stå till såväl stadens som kronans disposition. Kronan skall för vägändamål äga utnyttja detta område, så länge de i mom. 2 omförmälda markområden av kronan användas till skjutbana.

Mom. 4. Staden skall vara berättigad att å de i mom. 2 omförmälda områden avverka och tillgodogöra sig såväl växande träd, vilka enligt vederbörande förvaltningsmyndighets föreskrift såsom hinderliga för skjutövningarna böra borttagas, som ock inom områdena befintliga övermogna träd. Därjämte skall staden äga att i samråd med vederbörande förvaltningsmyndighet vart femte år företaga sådan gallring av trädbeståndet inom skjutbaneområdet, som eljest kan anses nyttig eller nödvändig. I övrigt skall kronan äga fritt disponera över de i mom. 2 angivna markområden.

Mom. 5. Det åligger kronan att på sin bekostnad hålla fredgillt stängsel kring de med nyttjanderätt upplåtna, såsom skjutbana för det till Jönköping förlagda regementet avsedda områdena, dock att staden, som äger tillgodogöra sig *dels* det av kronan i södra och östra gränslinjerna av förutvarande Kungl. Jönköpings regementets skjutbana uppförda stängslet (å kartan utmärkt med 5—10—8), *dels* det av kronan i nordvästra och västra gränslinjerna av Kungl. Smålands artilleriregementes skjutbana uppförda stängslet (å kartan utmärkt med 12—1—13), *dels ock* det av kronan i norra och östra gränslinjerna av sistberörda skjutbana uppförda stängslet (å kartan utmärkt med 2—11—5), åtager sig att uppföra nytt stängsel av liknande beskaffenhet som förutvarande *dels* i södra gränslinjen av den för Kungl. Smålands arméartilleriregemente avsedda skjutbanan (å kartan utmärkt med 4—5—6—7), *dels* i västra gränslinjen av sistnämnda skjutbana (å kartan utmärkt med 16—15—14—13), *dels ock* i norra och östra gränslinjerna av samma skjutbana (å kartan utmärkt med 2—3—4). Sedan nu omförmälda nya stängsel blivit av staden uppfört, skall kronan underhålla detsamma.

§ 5.

De i § 4 mom. 1 angivna markområden, som skola till staden återställas, må av staden tillträdas den 1 juli 1929 i då befintligt skick.

Kronan förbehåller sig rätt att från det av Kungl. Jönköpings regemente disponerade skjutbaneområdet bortföra två därstädes uppförda, kronan tillhöriga skjutbodar. Därest kronan icke före den 1 juli 1931 låtit bortflytta dessa byggnader ävensom den till nämnda skjutbana hörande lösa egendom i övrigt, skall berörda egendom tillfalla staden.

§ 6.

Stadens skyldighet att till allmänt begagnande upplåta och för framtiden underhålla de i § 2 av 1907 års kontrakt omförmälda vägar skall alltjämt bestå.

§ 7.

Därest kronan av Jönköpings regementets soldathemsförening inlöser den i nordöstra delen av Jönköpings regementets kasernområde belägna byggnad, som äges av soldathemsföreningen, förbinder sig staden att till kronan ut-

giva det belopp, kronan kommer att erlägga i löseskilling för byggnaden, dock att det belopp, staden i angivna hänseende skall utgiva till kronan, icke må överstiga 12,000 kronor.

§ 8.

Kronan förbinder sig — med reservation för strejk, lockout och annan force majeure — att, därest det i § 1 angivna kasernetablissemang icke före den 1 juli 1934 tagits i bruk för sitt nya ändamål, från nämnda dag, till dess så skett, till staden utgiva årlig ersättning, under tiden 1 juli 1934—1 juli 1937 med belopp, räknat efter 8,000 kronor för helt kalenderår, samt för tiden därefter med belopp, räknat efter 20,000 kronor för helt kalenderår.

Av denna överenskommelse äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. Maj:t och kronan erhållit det ena samt Jönköpings stad det andra exemplaret.

Stockholm den 10 juli 1928.

För kasernkommittén:

JOHAN JÖNSSON.

/Nils Berlin.

Jönköping den 14 juni 1928.

För Jönköpings stad:

GUSTAF ANDRÉN. CARL GUSTAFSSON. F. W. ANDRÉN.

/Per Swartling.

Bil. B.

Sedan Kungl. Maj:t med riksdagen numera bestämt, att Kungl. Andra Göta artilleriregemente skall förläggas till Jönköping, är, i enlighet med de av stadsfullmäktige i nämnda stad i underdåniga skrivelser den 6 mars och den 22 december 1893 samt den 7 februari 1894 för sådant fall gjorda utfästelser, mellan Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, samt stadens drätselkammare, å stadens vägnar, följande avtal träffat.

§ 1.

Staden förbinder sig:

att åt Kungl. Maj:t och kronan utan ersättning upplåta dels till plats för kasernetablissemang den plan — om åtta (8) hektar, fyrtiosju (47) ar och femtio (50) kvadratmeter — som på en härvid fogad karta, om vars upprättande nedan bestämmes, är omgiven med röda begränsningslinjer, märkta med bokstäverna A, B, C, D, E, F, G, H, dels nödig mark — innehållande tjuguen (21) ar och trettio (30) kvadratmeter samt å samma karta begränsad likaledes med röda linjer, märkta med bokstäverna A, H, I, K, — å det väster om nyssnämnda plan belägna lägre fältet för en bred uppfartsväg, jämte tillhörande sidosluttningar, till mitten av kasernområdets västra gräns;

att, innan inflyttning i kasernetablissemangent ägt rum, utan ersättning från kronans sida hava planerat förut berörda väster om kasernområdet belägna lägre fält samt att sedermera ej använda eller upplåta detsamma till sandtäkt; dock inbegripes icke borttagandet av de i detta fält befintliga pålar, som användas vid de månatliga kreatursmarknaderna, enär staden önskar att fortfarande liksom hittills använda nämnda fält till plats för dessa marknader;

att utan kostnad för kronan i god tid omlägga den över det för kasernetablissemangent avsedda området löpande stora landsvägen till Ingaryd, så att den kommer att följa samma områdes norra gräns;

att så snart sådant av chefen för Kungl. fortifikationen fordras, utan ersättning från kronan och på sätt, som av samma chef godkännes, framdraga ej mindre de i östra stadsdelen belägna huvudrören för stadens gas- och vattenledningar till kasernetablissemangets västra gräns, med skyldighet för kronan att för gas och vatten erlagga avgifter i likhet med konsumenter av en med etablissemangets jämförlig konsumtion, än ock en avloppsledning från etablissemangets norra gräns till Vättern; skolande alla dessa rörledningar läggas på det djup samt hålla de dimensioner, som av chefen för Kungl. fortifikationen prövas erforderligt;

att framdeles kostnadsfritt för kronan underhålla alla ovannämnda ledningar;

att såsom kontant bidrag till anläggning på ovan omförmälda mark av kasernetablissemangent till kronan utgiva tvåhundrafemtiotusen (250,000) kronor, som med femtiotusen (50,000) kronor inom juni månads utgång årligen under fem (5) år från och med år 1896 erlægges till Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet genom insättning i riksbankens kontor i Jönköping eller i Stockholm efter departementets föreskrift.

§ 2.

Befintliga byggnader å det sålunda till kronan upplåtna området skola inom tid, som av chefen för Kungl. fortifikationen bestämmes, vara genom stadens försorg och utan kostnad för kronan nedrivna eller undanflyttade samt platserna, som av ifrågavarande byggnader upptagits, avröjda.

Däremot skola alla växande träd kvarstå och med jorden av kronan kostnadsfritt övertagas.

§ 3.

All den mark — med allt vad därtill hörer och lagligen tillvinnas kan — vilken genom detta avtal till kronan upplåtes, avhänder sig staden Jönköping och tillägnar kronan, som må det sålunda överlåtna området genast tillträda samt för all framtid med full äganderätt besitta.

§ 4.

Jorden skall till kronan lämnas gravationsfri, varå bevis skall genom stadens försorg och på dess bekostnad Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet tillställas.

§ 5.

Staden ikläder sig ensam skyldighet att till de avträdande arrendatorerna av det blivande kasernområdet utgiva de ersättningar, varå dessa möjligen kunna göra anspråk.

§ 6.

Sedan den överlåtna jorden blivit i laga ordning taxerad, är staden befriad från därå belöpande utskylder och annan tunga, som densamma kan åläggas.

§ 7.

Kronan tillerkännes rätt att över ovannämnda, väster om kasernområdet belägna, staden tillhöriga lägre fält anlägga en avloppsledning till Rocksjön för avförande från etablissemangt av det spill- eller dagvatten, som av chefen för Kungl. fortifikationen i följd av de lokala förhållandena prövas böra få avledning åt detta håll; men därest i följd av framtida bebyggande av meranämnda fält eller genom omgestaltningar i allmänhet av de lokala förhållandena därstädes en omflyttning eller omändring av denna ledning blir nödvändig, skall kronan vidkännas all därav föranledd kostnad.

§ 8.

Av detta avtal, som erhåller gällande kraft, så snart det blivit av drätselkammaren och fortifikationsdepartementet gillat och underskrivet, samt beträffande kronans rätt av Kungl. Maj:t i näder godkänt, äro upprättade tvenne lika lydande exemplar, varav Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet erhåller det ena och Jönköpings stad det andra.

Vid vartdera exemplaret är fogad en på kronans bekostnad av v. kommissionslantmätaren C. O. von Gedda år 1895 upprättad karta med beskrivning över det av staden avträdde området samt utdrag av stadsfullmäktiges protokoll den 14 juni 1895, varigenom stadsfullmäktige bemyndigat drätselkammaren att avtalet å stadens vägnar avsluta.

Med förestående avtal förklara vi oss å båda sidor nöjda och antaga det-samma till alla delar.

Jönköping den 3 februari 1896.

För Jönköpings stad

dess drätselkammare:

H. N. LAURELL.

E. ADOLF ERIKSSON.

F. EKDAHL.

A. O. RYDIN.

P. LINDGREN.

Å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar:

Kungl. arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 26 mars 1896.

H. ELLIOT.

A. E. MALMGREN.

/L. R. Lindbohm.

Bil. C.

Kontrakt.

Sedan Kungl. Maj:t enligt nädligt brev den 21 juni 1907, varav bestyrkt avskrift här bifogas, förordnat, att Kungl. Jönköpings regemente skall förläggas till Jönköping, så snart kasernetablissemang för regementet blivit där uppfört, ävensom bemyndigat Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet att i enlighet med ett av stadsfullmäktige i nämnda stad avgivet anbud sluta avtal med staden angående upplåtelse av mark till övningsplats för regementet m. m., har mellan Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet, å ena, samt staden Jönköping, å andra sidan, träffats följande avtal:

§ 1.

Till skjutbana för de i Jönköping och å egendomen Ryhof förlagda regementen upplåter staden utan ersättning under nyttjanderätt ett å bifogade karta (bil. I) med röda linjer omslutet och med bokstäverna A—B—C—D betecknat område att från och med den 14 mars 1908 av nämnda regementen för nämnda ändamål uteslutande disponeras för all framtid och så länge området av Kungl. Maj:t och kronan användes till skjutbana, dock att det åligger kronan att på egen bekostnad hålla fredgillt stängsel kring området; ägande kronan att till säkerhet för nyttjanderättens bestånd inteckna kontraktet.

Staden förbehåller sig rätt att avverka och behålla den å området växande skog, som enligt Kungl. arméförvaltningens å fortifikationdepartementet bestämmande skall borttagas i och för skjutbanans ordnande.

§ 2.

Staden förbinder sig att utan kostnad för kronan dels låta framdraga, till allmänt begagnande upplåta och för framtiden underhålla en minst sex meter bred, makadamiserad och med gångbana försedd väg intill Ryhofs ägogräns, å bifogade karta (bil. II) betecknad med bokstäverna F—G, och dels anlägga, till begagnande såsom utfartsväg för skjutbanan upplåta och för framtiden underhålla en likaledes minst sex meter bred väg i sträckningen A—F, angiven å närslutna karta (bil. I).

§ 3.

Därest de för skjutbana och väg till densamma avsedda områden icke, i följd av ett utav staden förut ingånget nyttjanderättsavtal, skulle kunna av staden ställas till kronans disposition enligt mom. 1 och 2, utan nyttjanderätten till dessa områden måste av kronan exproprieras, åligger det staden att ersätta kronan såväl den ersättningssumma, som kan vardas arrendatorn i laga ordning tillerkänd, som ock de med expropriationen förenade kostnader.

§ 4.

Staden förbinder sig att utan kostnad för kronan ombesörja, att den del av den till skjutbana avsedda marken, som nu användes till åker, varder senast hösten 1907 insådd till gräsvall.

§ 5.

Staden förbinder sig ej mindre att utan kostnad för kronan sex månader efter därom skedd tillsägelse hava till gränsen av det blivande kasernetablis-

semangets tomt, vars ungefärliga läge finnes angivet å närslutna karta (bil. II), framdragit gas-, vatten- och avloppsledningar, på sätt å närslutna karta (bil. III) utmärkes, ävensom elektriska ledningar, än även att, om kronan så önskar, tillhandahålla regementet vatten, gas och elektrisk ström till lägsta i staden för avnämare gällande pris; dock att dessa pris under de 10 första åren från regementets inflyttning i det blivande kasernetablissemanget icke få överstiga: för lysgas 15 öre per kubikmeter, för kökgas 10 öre per kubikmeter, för vatten 15 öre per kubikmeter och för elektrisk ström 36 öre per kilowatt-timme.

§ 6.

Staden medger att, så länge regementet är förlagt å Ryhof, militärovningsar, inbegripet skjutövningar med skarp ammunition, må utan ersättning äga rum å all staden tillhörig, till enskild person ej upplåten betesmark eller annan utmark.

§ 7.

Staden förbinder sig att, så långt utrymmet medger och mot stadgad ersättning, till vård å stadens epidemisjukhus mottaga de i Jönköping och å egendomen Ryhof förlagda regementen tillhörande epidemiskt sjuka värnpliktiga; dock skola stadens egna innevånare härutinnan äga företräde framför värnpliktiga tillhörande annat samhälle.

§ 8.

Sedan regementet blivit till förenämnda egendom förlagt, äger staden att vid inträffande eldsvåda alltid påräkna hjälp från regementet av det antal man, som för tillfället kan behövas och från regementet kan lämnas.

Av detta kontrakt äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet samt staden Jönköping erhållit var sitt.

Stockholm i Kungl. arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 2 oktober 1907.

G. C. SON BERGMAN.

C. SÖDERBAUM.

Axel Göransson.

Jönköping den 30 september 1907.

På stadsfullmäktiges i Jönköping vägnar:

genom drätselkammaren

ERNST L. HARTMAN.

/Axel Fahlström.